

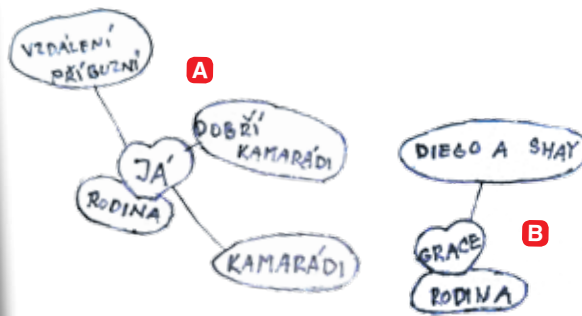

Čtenářská gramotnost

Osmnáctidílný seriál MF DNES je určen žákům základních škol a jejich rodičům. Na ukázkách kvalitní beletrie a zadaných úloh se naučíte lépe porozumět textu, přemýšlet o něm a dobře ho využít, což se vám může hodit nejen při přijímacích.

Objevte „důvěrný jazyk“ ve světě knih

Literatura nám dává příležitost přemýšlet o sobě a druhých lidech. Díky čtení příběhu a básni dokážeme lépe poznávat situace a prožitky druhých lidí a můžeme se do nich i vcítit. A čím více se noříme do příběhu, tím více nás vtahuje. Ten, kdo vnímá důvěrný jazyk literatury, nachází v příbězích pocity, zážitky, ale třeba i konkrétní vůně, zvuky a tóny. Literatura obohacuje a posiluje mezilidské vztahy, otevírá nám cestu k našim předkům. Čistě beletrii znamená stávat se moudřejším.

Ukázky
možných odpovědí

STARŠÍ ŽÁCI

Jak o textu přemýšleli starší žáci?
C Správně je odpověď 3 (Nikdo ze žáků to neodhadoval.)

1. Zdá se mi k tomu nejbližší, protože mluví hlavně o tom, jaký máme ve vlastní rodině jazyk a že je strašné o to všechno přijít. A kdyby to byli teta se strýcem, tak si s Grace více rozumí. A jako matka se synem mi to nepřišlo.

...každá rodina má svou vlastní soustavu zkratk, a když o svoji rodinu přijdete, ztratíte i tohle.

Nemůžete si prostě jen tak přijít do nějaký jiné rodiny a naučit se společný jazyk jiných lidí.

D „Dědova budka“ (Praděda rád vyráběl, ale neuměl to. Jednou vyrobil hnusné a rozpadající se ptačí budky. Od té doby všechno, co je nekvalitní, nazýváme dědova budka. „Ledová tříšť“ (Mamka si kdysi přála ochutnat ledovou tříšť, jako malá ji nikdy neměla. Když ji pak ochutnala, byla hodně zklamaná. Od té doby říkáme věcem, které vypadají lákavě, ale asi nás zklamou, ledová tříšť.)

MLADŠÍ ČTENÁŘI

Jak o textu přemýšleli mladší žáci?

A Pro naši rodinu je důležitý krocan. Jíme ho na Vánoce, protože taťkovi se zapíchla kost do dásně a pak jsme jeli k lékaři, protože mohl dostat otravu krve, ale naštěstí ji neměl.

Chléb: nikdy se chleba (suchého, ne-mazaného) nepřejíme a není po něm špatně, můžeme si ho upéct i doma, je vhodný skoro ke každému jídlu.

Kuře na pomerančích, protože to byla specialita naší hospody Vlčí smečka, kterou před 30 lety zbourali. A tak to pečeme na památku.

B Hodiny = zlý čas, brusinky = svíčková.

Hodiny jako ten čas v básni. Hodiny symbolizují větu Na stěně tikají hodiny a klidně plyne čas.

C když je nejhůř, vzpomíná, zlý čas, brzy, bude, Vánoce, Velikonoce, tikají hodiny, plyne čas, zas a zas

D Autorka chce vzpomínat na svíčkovou a svou rodinu. Že spolu tráví hodně času a má ráda svou rodinu.

U svíčkové se sejde celá rodina.

BONUS:

Bramborový salát od Vánoc až do Silvestra bramborový salát vzpomínám. Jak ho rád mám a rád si ho udělám. A proto jako vždycky se na Vánoce těším.

Zadání pro mladší čtenáře

A Máte doma nějaké jídlo, které je pro vaši rodinu důležité? Čím je důležité pro tebe osobně? Jaké situace, lidi nebo zážitky máš s tímto jídlem spojené?

B Jak podle tebe souvisí obrázek s touto básní?

C Podtrhni všechna místa v básni, která se nějak týkají času.

D Autorka má asi svíčkovou moc ráda. Ale co krásného nebo důležitého nám ta báseň chce ještě říct?

BONUS: Vymysli vlastní básničku, která se bude jmenovat podle jídla, které je pro tebe a tvoji rodinu důležité.

Svíčková

od babičky Zdeničky je nejlepší a celá rodina o tom ví a když je nejhůř, na svíčkovou vzpomíná a o ní si vypráví dokud se zlý čas neodvalí a není zase veselo Pak prst zatuká na čelo: Svíčková s knedlíkem a brusinkama pamatuj už brzy budeš doma a všechno bude jak má být a jestli venku padá sníh tak budou nejspíš Vánoce A jestli je teplo a svítí slunce tak budou asi Velikonoce A jestli na dortu hoří svíce tak to taky poznáš přece že má někdo narozeniny Na stěně tikají hodiny a klidně plyne čas My dlabeme svíčkovou a je nám dobře zas a zas

(Zdroj: MIKOVÁ, Marka. Žvejkačky. Praha: Baobab, 2015.)

pro starší

Diego a Shay mají svůj vlastní důvěrný jazyk, kterým spolu hovoří a jemuž já nerozumím. Je to cosi jako mluvený těsnopis nebo soustava zkratk a dobře si vzpomínám, že i já jsem se s maminkou dorozumívala podobnou řečí. Stačilo, aby mamka pověděla: „Dala bych si takovou porcičku jako pro naše Strašidýlko,“ a mně bylo jasné, že mluví o extra velkém zákusku. Strašidýlko se jmenovala naše stará fenka, byla velká jenom jako dámská kabelka, ale na posezení dokázala schlamstnout dvakrát více, než kolik sama vážila.

Jinými slovy řečeno: každá rodina má svou vlastní soustavu zkratk, a když o svoji rodinu přijdete, ztratíte i tohle. Nemůžete si prostě jen tak přijít do nějaký jiné rodiny a naučit se společný jazyk jiných lidí. Musím ale přiznat, že Shay dělala všechno pro to, abych pochopila, o čem se právě mluvím. Kdykoli ona nebo Diego řekli něco, čemu jsem nemohla rozumět, začala okamžitě vysvětlovat, jak ten konkrétní žertík vznikl, a já jsem poslušně poslouchala. Jenže právě takový vysvětlování je dokonale a naprosto nanic, protože pointa vtipu s rodinou řečí spočívá v tom, že vy prostě musíte být u toho, když postupně vzniká, a já jsem u toho s Diegem a Shay prostě nebyla. A ta jedna jediná osoba, s níž jsem ještě nedávno žila a se kterou jsem se dělila o společné miliony vzpomínek, už tady se mnou nebyla a nikdy nebude. Takže jsem už neměla svoje vlastní zkratky a vtipky, který bych mohla ještě někdy někomu nahlas říkat. Člověku by se zdálo, že když ztratí svoji rodinu, přijde hlavně o lásku, kterou ho blízcí lidé obdarovávali. Jenže, víte vy, jak je to doopravdy? Když se vám tohle stane, ztratíte současně mávnutím ruky veškerou slovní zásobu jazyka, jímž jste až dosud mluvili.

(WATSONOVÁ, Jude. Předtuchy. Praha: Albatros, 2006.)

Zadání pro starší čtenáře

A Kterí lidé jsou pro tebe důležití? Nakresli schéma, kterým znázorníš jejich blízkost svému srdci.

B Nakresli schéma všech postav v textu. Znázorni jejich vzájemnou blízkost.

C Z textu není zcela zřejmé, kdo je Diego a Shay. Jaká varianta je pro tebe nejpravděpodobnější? Zakroužkuj a vysvětli, proč sis vybral/a právě tuto možnost.

1. Shay a Diego byli manželé, kteří Grace (hlavní postavu) adoptovali

2. Shay byla teta a Diego strýc hlavní postavy

3. Shay byla teta a Diego bratranec hlavní postavy

Podtrhni v textu větu, která podle tebe říká to nejdůležitější.

D Máte doma také nějaký „vlastní důvěrný jazyk“? Napiš nějaké slovo, větu nebo narážku, kterým rozumíte ve vaší rodině a které byste jiným museli vysvětlovat.

Zkuste si

Vezmi si knihu, kterou právě čteš. Čti souvisle 15 minut. Připomínají ti vztahy postav nebo nějaká situace, místo, věc či detail v textu něco z tvého domova, z okruhu tvé rodiny?

Stranu připravil čtenářský tým projektu Pomáháme školám k úspěchu rodinné nadace Renáty a Petra Kellnerových a redaktorka MF DNES Bohdana Jarošová.

» PŘÍŠTĚ

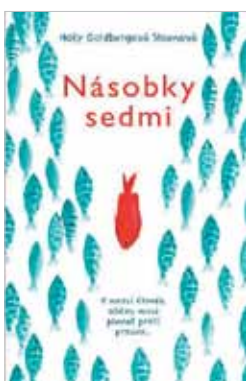
Velkolepý vstup do světa čtenářů a autorů

Tipy na čtení

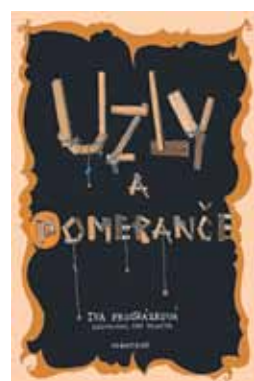
Holly Goldbergová Sloanová Násobky sedmi

Dvanáctiletá Willow je neobyčejná dívka. Je geniální, uchvacuje ji příroda a dokáže stanovovat téměř lékařské diagnózy. Když se potřebuje uklidnit, pomáhá jí násobilka sedmi. Do jejího života náhle zasáhne tragédie, kterou mladá dívka dokáže překonat za pomoci svých nových přátel. Násobky sedmi je jednoduchý, ale originální příběh, který potěší všechny čtenáře, kteří rádi čtou emotivnější knížky s hlubší pointou. Je to kniha o ztrátách a nálezech svých blízkých, o lidské dobrotě, přátelství a o spoustě dalších věcí.

Iva Procházková

Uzly a pomeranče

Čtrnáctiletému Darkovi zemřela maminka, a tak nemůže jít na vysněné gymnázium, protože se teď musí starat o svou sestru Emu. Příběh se ještě komplikuje v době, kdy zoufalý otec hledá práci, která by rodinu uživila. Název má metaforický přesah. Uzly představují pevné životní zákony, zatímco pomeranče zastupují neméně významný pól vlastní smyslové a emoční zkušenosti. Přehledný svět „uzlových“ jistot, které

Uvědomte si

Není asi náhodou, že země, jejichž obyvatelé se cítí být v Evropě nejšťastnější, mají také nejlepší výsledky ve čtenářské gramotnosti a jsou také na předních místech v množství knih, které jejich obyvatelé přečtou. Podle všeho existuje silný vztah mezi tím, že je člověk společensky začleněn (což je hlavní ukazatel pocitu štěstí), rozumí textům a pravidelně čte. Čím více čteme, tím více se podílíme na účasti s jinými, nejenom s těmi, jejichž texty čteme, nebo s těmi, o nichž v těchto dílech čteme, nýbrž i s těmi, kdo také čtou. Čteme, protože jsme šťastní; protože čteme, jsme šťastní. Tento rozměr čtení oponuje názoru, že čtení je únikem od reality, a tedy i ze společnosti.

Podle knihy Jiřího Trávnicka Čteme? Obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize. Brno: Host, 2008..